

Kňaz Andrej Darmo: Ak chceme milovať iných, zdravá láska k sebe je nielen dobrá, ale aj nevyhnutná

Rozhovor pripravila pre Denník Štandard redaktorka Katarína Višňovská a s dovolením redakcie vám ho prinášame v plnom znení.

Mnohí z nás kráčajú svetom s únavou, ktorá ale nie je na tele, je v duši. Čo je to sabat, prečo vo svojom živote potrebujeme nedeľu a kedy majú nedeľu kňazi? O tom, že aj kňazi zažívajú vyčerpanie a o tom čo sú to Holy-days pre kňazov, sme sa porozprávali s katolíckym kňazom Andrejom Darmom.

Syndróm vyhorenia, je dnes „populárnou“ témou. Zažili ste niekedy niečo podobné vy sám?

Myslím, že som čosi podobné zažil. Cítil som veľkú únavu, ktorá nechcela odísť. Bol som neistý. Nerozumel som tomu, čo sa deje.

Ako ste s tým naložili? Čo pomohlo?

Bolo dôležité, že som neustále chodil na duchovné sprevádzanie a mal priateľov, s ktorými som mohol otvorene hovoriť o tom, ako sa mám, čo cítim a ako veci idú. Oni mi dávali spätnú väzbu a pomáhali mi vidieť, čo som ja sám nevidel, povzbudzovali ma. Podstatné bolo, že som so svojím zápasom nezostal sám a dôveroval som ľuďom okolo. V tom všetkom vidieť a počuť Božie pozvanie mi pomohli individuálne doprevádzané duchovné cvičenia. Sú úplne bez prednášok. Človek je iba so Svätým Písmom a svojim životom v rukách. Načúva spoločne so sprevádzajúcim Božiemu Duchu, v ktorom sa spoločne snažia rozlíšiť Boží hlas adresovaný práve jemu. Vo svojom náročnom čase som teda absolvoval takéto duchovné cvičenia pod vedením pátra Jozefa Hegglina, MSC a počas nich som zacítil lásku Boha a pozvanie odísť z centra pre mládež, kde som do vtedy pôsobil a byť s ním v ústraní. Vykročiť do neznáma sabatického roku napriek otáznikom čo bude, ako i navzdory pohľadom a podozrievaniu iných. V spomínaných cvičeniach som sa skutočne stretol sám so sebou a s Bohom. Potom prišla aj odvaha vykročiť a urobiť konkrétne kroky. Ešte nechcem opomenúť, že môj zápas bol ponorený do modlitby skupiny mladých, ktorí sa zaviazali, že sa budú za mňa rok modliť. Som im za to nesmierne vďačný.

Prečo ste na sabatický čas odišli práve do Texasu? Je tam niečo špeciálne v tejto oblasti? „Oddychovňa pre duchovné povolania?“ Čo ste tam robili/nerobili?

Texas bol iba jednou časťou ročného programu, ktorý Boh pripravil. Ja som nemal nič pripravené a Texas vôbec nebol v pláne. V centre pre mládež som jednak na to ani nemal čas a všetko sa zomlelo veľmi rýchlo. Teda okrem toho, že som počas sabatického roku pomáhal v komunitách po svete, som veľmi túžil aj sám čerpať, keďže môj rok mal byť práve o tom. Prosil som preto Boha nech mi pomôže, ukáže, zjaví.

Kňaz Andrej Darmo: Ak chceme milovať iných, zdravá láska k sebe je nielen dobrá, ale aj nevyhnutná

Každého koho som cez tento rok stretol som sa pýtal, aké sú možnosti. Skúšal som otvárať dvere. Nakoniec pri návšteve arcibiskupa Mons. Micheala Millera vo Vancouveri mi on sám spomenul, že existuje program v Texase - San Antonio, a že ich kňaz, Fr. Tram, sa odtiaľ pred krátkym časom vrátil. A práve v čase našej návštevy bol aj on na arcibiskupskom úrade. Program v Texase mi veľmi odporučil, dal mi kontakt. Tak som im napísal, hoci pri pohľade na fotky som necítil, že daný program je pre mňa. Pán mi však cez rôzne znamenia (napríklad 90% zľava z poplatku za program...) ukazoval, že treba vykročiť tam, kde som vôbec nevedel do čoho idem, nikoho som tam nepoznal a nikdy som tam nebol a z môjho pohľadu, ako som spomínal, to ani celkom nebolo pre mňa. Odporúčanie môjho duchovného sprievodcu, pátra Jozefa, však zabralo.

Čo to bol za program?

Program Minister to Ministers (v preklade Služít služobníkom) v San Antoniu už beží 40-ty rok. Je pre kňazov, zasvätených mužov a ženy, ktorí sa chcú zastaviť, načerpať, prehodnotiť, získať nové inšpirácie, mať radi aj sami seba a chcú dovoliť Bohu, aby k nim prehovoril. Program sa skladá zo šiestich základných komponentov: 1. Duchovné sprevádzanie a zdieľanie viery; 2. Malé prednáškové vstupy z teológie, spirituality, psychológie zamerané na budovanie zdravej osobnosti slúžiaceho; 3. Akademické prednášky a kurzy na teologickej fakulte; 4. Starosť o fyzické zdravie; 5. Možnosť terapie; 6. Zdieľanie komunitného spôsobu života medzi účastníkmi. Program trvá štyri mesiace.

Nás tam bolo 27 účastníkov z celého sveta. Cez týždeň sme mali doobeda prednášky, poobede voľno na šport, štúdium, relax, duchovné sprevádzanie. K dispozícii sme mali športový areál St. Mary's Univerzity a knižnicu i areál Oblate School of Theology (OST). Víkendy boli na skupinové alebo individuálne akcie. Musím povedať, že nikdy som sa o seba tak komplexne nestaral a nedovolil sa iným o mňa starať ako práve tu. Organizátorom išlo o to, aby sme mali skúsenosť Boha, spoločenstva i seba, z ktorej budeme môcť rozdávať. Aby sme iným dávali z plnosti (života), nie z nutnosti (že musím). Veď z plnosti srdca hovoria ústa. A je ťažké vidieť dobitého, smutného, nervózneho, ušomraného zasväteného, ktorý sa snaží hlásať radostnú zvesť. Ako hovorila sv. Matka Tereza: „*Nemyslite si, že láska, aby bol pravá, má byť mimoriadna. To, čo potrebujeme, je milovať bez únavy.*“ Zdravá láska k sebe je nielen dobrá, ale aj nevyhnutná, ak chceme milovať iných. Starostlivosť o seba nie je sebecký čin: je to jednoducho dobré správcovstvo jediného daru, ktorý máme - moja osoba a ja - ktoré ponúkame a zdieľame s ostatnými. A rovnako dobrá starostlivosť o seba je logickým dôsledkom vzťahu s Bohom, ktorý ma miluje.

Momentálne ste farárom v Trnavej Hore, kde ste pôsobili predtým?

Najprv som pôsobil ako kaplán vo farnosti Martin - mesto, potom Martin - Sever. Následne ma otec biskup poslal do centra pre mládež na Španiu Dolinu, odkiaľ som odišiel na sabatický rok.

Kňaz Andrej Darmo: Ak chceme milovať iných, zdravá láska k sebe je nielen dobrá, ale aj nevyhnutná

Po 12,5 roku v centre pre mládež sa vaša služba trochu transformovala, momentálne sa venujete aj kňazom na Lukovom dvore. Čo tomu predchádzalo? Čo sú to Holy-days?

Ak sa pýtate na osobnú rovinu, tak služby na Lukovom dvore predchádzal celý môj doterajší život. Ako mi spomínal jeden vyučujúci na TF v Olomouci: „Boh nás nikdy nepozýva k niečomu, čo by v našom živote nebolo už nejako prítomné. On nás jednoducho harmonicky rozvíja.“ Mám pocit, že stále ma Boh pre niečo formuje a nič nie je náhoda. Napríklad centrum pre mládež ma učilo prijímať mladých takých, akí sú. Stáť pri nich vo všetkej ich excentrickosti, bolesti, hľadani. Učilo ma spolupracovať s laikmi a žiť s nimi v komunite dennodenne, ako by som bol v reholi. Pozývalo ma brať zodpovednosť v ťažkých a nejasných projektoch za mladých či už na Slovensku alebo v zahraničí, komunikovať s autoritami, tvoriť vízie. Vytvárať a realizovať formačné programy, zamerané na budovanie kresťanskej identity a služby. Učilo ma byť kňazom špeciálnej pastorácie bez jasne stanovených povinností, snažiť sa dynamicky odpovedať na prichádzajúce podnety, ako i vychádzať s aktivitou k neznámym, byť stále “in”. Bojovať o financie a ľudí. Potreba nesklamať a nezlyhať ma napokon priviedla ku radikálnej konfrontácii s vlastnými možnosťami a hranicami. Vo vzťahu k terajšej službe je zaujímavé, že pri štúdiu pastorácie mládeže som sa dostal na kurz pre formátorov ku kňazstvu a zasvätenému životu na Saleziánsku univerzitu (UPS) v Ríme. Po centre mládeže prišla skúsenosť misijných farností. A nakoniec zažívam skúsenosť farára vo farnosti, čo ma učí rozumieť starostiam mnohých kňazov v pastorácii. Nemenej dôležitou je aj moja osobná cesta hľadania, zápasov, víťazstiev i zlyhaní sprevádzaná mnohými vzácnymi

priateľmi, bez ktorých by to nešlo.

Názov Holy-days vymyslel páter Jozef minulý rok a sú to jednoducho sväté dni (sabat), posvätný priestor. Aj Boh po šiestich dňoch stvorenia oddychoval a tešil sa zo svojich diel. Sú to dni kontemplácie, vychutnávania i poobhliadnutia sa za seba. Nadýchnutia sa života, aby sme mali odvahu a silu ďalej kráčať. Uvedomujeme si, že *nie Izrael zachovával sabat, ale sabat zachovával Izrael*. Sabat bol pre Izrael priestor, aby nestratil kontakt so zdrojom života a so svojimi kľúčovými hodnotami.

Holy-days, ako program, chce ponúknuť priestor stretnutia so stvorením, so sebou samým, s inými a s Bohom.

Program Holy-days nie je primárne pre vyhorených, tí potrebujú viac času na obnovu síl, môžu byť však jej dobrým začiatkom. Sú ale pre každého, kto sa chce zastaviť na ceste, pozrieť sa do svojej mapy, poďakovať za to, čo prešiel, nabrať si vodu a jedlo na cestu ďalej. Je pre tých, čo prešli kus cesty a nechcú stáť alebo zostať ležať, ale plodne prežívať čas v darovaní sa druhým.

Kde vznikla táto myšlienka a čo vás viedlo realizovať ju na Slovensku?

Myslím, že myšlienka vznikla predovšetkým v Božom Srdci. My sme na ňu iba reagovali. Ja som na programe v Texase cítil, že by som veľmi chcel svoju skúsenosť dať zažiť všetkým na Slovensku. Teraz si uvedomujem, ako sa to postupne vo mne skladalo. Napríklad silné bolo pre mňa počuť vyjadrenie našej profesorky z OST v San Antonio: *„Je pre nás ctou sa o vás starať, pretože vy ste sa v službe Cirkvi rozdali.“* Alebo i stretnutie so Vzkrieseným ešte na SDM v Brazílii, ktorý miluje napriek ranám a pozýva aj mňa k tomu istému. Zároveň som v Texase dostal do srdca zvláštnu lásku k zasvätením, ktorú som pred tým špeciálne nepociťoval (asi preto, že som tam mal mladých:-). S touto skúsenosťou som sa vrátil za pátrom Jozefom Hegglinom na Lukov dvor, za mužom s otvoreným srdcom, a spolu s ďalšími sme sa pustili do prípravy programu.

Niektorí ľudia možno ani nevidia do celého rozsahu služby kňaza, z čoho môže byť kňaz vyčerpaný? Mnohí ľudia by si možno povedali: „Veď prácu má len v nedeľu doobeda, a potom má voľno.“

Čo sa týka vyťaženia kňazov, je to naozaj rôzne. Závisí to jednak od osobnosti kňaza a taktiež od miesta, kde sa nachádza. Ako vieme, kto chce, robotu si nájde. Hoci je k tomu potrebná odvaha a tvorivosť. Alebo aj inak sa dá povedať, že si niekoho nájde robota sama. Ale vráťme sa k vyťaženia. Tá sa dá vnímať v niekoľkých rovinách, jednak v pastoračnej, ktorá zahŕňa organizáciu celej pastoračnej činnosti, akýsi manažment spoločenstva, ako aj osobnú starostlivosť o ľudí (sviatostná pastorácia – príprava na sviatosti, ich vysluhovanie, organizácia slávenia ako i ďalšia nemenej dôležitá starostlivosť o ľudí cez duchovné sprevádzanie, návštevy chorých /doma, v nemocnici/, osamelých a rodín, cez vyučovanie

Kňaz Andrej Darmo: Ak chceme milovať iných, zdravá láska k sebe je nielen dobrá, ale aj nevyhnutná

náboženstva, prípravu a realizáciu stretnutí pre rôzne skupiny vo farnosti /od detí po dôchodcov/, cez službu evanjelizácie a ohlasovania, cez prítomnosť a kráčanie s ľuďmi v bežných i neštandardných, ťažkých i radostných situáciách a to či už s veriacimi alebo i neveriacimi... a rovnako samozrejmosťou by mala byť aj modlitba za nich a ich potreby). Potom v hospodárskej rovine sa vyťaženosť dotýkame starostlivosti o budovy (často pamiatkové) a ich údržbu a rekonštrukciu, pozemky, ekonomiku, kancelársku agendu. Zároveň je kňaz aj štatutárom farnosti, takže komunikácia s úradmi a zastupovanie spoločenstva veriacich pred svetom.

Vzhľadom na tak širokú paletu činností (multitasking) kňaza je neopomenuteľná potreba stáleho osobného rastu, modlitby, štúdia, prípravy a oddychu. Je aj otázkou, či je to vôbec dokonale možné a očakávateľné všetko naplniť, v tak širokom rozptyle vyžadovaných schopností a kompetencií. Ak je to očakávané, zákonite musí prísť frustrácia (možno až vyhorenie).

Vzhľadom na miesto sa stretáme s farnosťami či spoločenstvami náročnými na klasickú pastoračnú starostlivosť, k čomu patria religióznejšie oblasti Slovenska a potom s miestami

Kňaz Andrej Darmo: Ak chceme milovať iných, zdravá láska k sebe je nielen dobrá, ale aj nevyhnutná

náročnými na misijný a evanjelizačný zápal a intervenciu, kde je Cirkev v minorite, alebo je chápaná ako nežiadúci a trpený prvok.

Do tejto dynamiky ešte vstupuje osobný vývoj kňaza, jeho osobná história, charakter, osobnosť, skúsenosti, predispozície, spracované alebo i nespracované udalosti, ambície a očakávania, či výzvy veku dotýkajúce sa každého muža.

Priateľ kňaz a účastník mesiaca pre kňazov mi napísal: *Pán ma v mojej službe prekvapuje keď sa cítim bezmocný, ako má veci dopredu dobre pripravené. A ako ma niekedy otcovsky zastaví, keď som sa začal topiť v pocite „dôležitosti“. Bez tejto skúsenosti by bola požiadavka na kňazskú službu „pasca sebastrednosti“. V službe kňaza, to nie je o „mne“, ale o úžasnom Nebeskom Otcovi, ktorý má odvahu riskovať s každým jedným z nás a pritom má aj zmysel pre humor. Realita kňaza má naozaj mnoho stránok, vnútornej dynamiky a prežívania.*

Čo je podľa vás to najťažšie na kňazskom povolání? Naopak, to najkrajšie?

Najťažšie? Ja sám :-). A to nemyslím iba zo žartu. Je samozrejmé, že v prvom rade musím dovoliť ja sám, aby ma Boh zachraňoval a to každý deň. Náročná je veľkosť poslania a očakávaní a osobná slabosť kňaza či zasväteného, o ktorej hovorí aj svätý Pavol: *„Kto ma vyslobodí z tohoto tela smrti?“* (Rim 7, 24) Na druhej strane veľmi bolí nezaujím ľudí o Božie veci, že im stačí iba servis, že nechcú ísť hlbšie vo vzťahu s Bohom. Ako by nám hovorili: *„Len prosím od nás nič nechcete, pán farár.“* Bolí nás povrchnosť, inokedy magické chápanie sviatostí, ako keď si dáte červenú stužku na zápästie (čo je povera) a čakáte špeciálnu ochranu pred všetkým zlým a vzťah s Bohom vám nič nehovorí. A možno čakáte pokoj od starých rodičov, ktorí majú po krste vášho dieťaťa srdce na mieste. Žiadna radosť z Boha, žiadna premena srdca, stále takí istí, ale bola pekná slávnosť. Ďalej je i náročná všetka tá starosť o pamiatky, opravy, financie, zápas s nekonečnými výkazmi, projektami, úradmi, papiermi a niekedy aj stále nespokojnými pár farníkmi.

A čo je krásne? Všetko, kde vidno rásť Boží život, kde prichádza milosť. Všetko úprimné, hľadajúce, zápasiace. Kde sa Boh dotýka srdca, mení ho, robí ho slobodným. Spoločenstvo, kde napriek ťažkostiam prebýva Boh. Je pre mňa vzácne, že ako kňazi máme dar byť svedkami veľkých vecí, máme dar byť časťou každej rodiny i každého života. To je milosť.

Kňaz Andrej Darmo: Ak chceme milovať iných, zdravá láska k sebe je nielen dobrá, ale aj nevyhnutná

Zažívate niekedy to, že ste neustále „pánom farárom“ a nie Andrejom, človekom z mäsa a kostí?

Ak som pod tlakom očakávaní a presvedčení prichádzajúcich zvonku a rovnako aj pod tlakom vlastných očakávaní vždy bezchybného správania sa a konania, tak je to náročné. Zdá sa mi, že teraz to je už lepšie ako kedysi. Teraz si už aj sám viem povedať, Andrej nemusíš. Aj v mojej pracovni mám na stene nalepený plagát s nápisom: *Nemusíš všetko robiť a všade byť. Dôveruj Otcovi*. Stále sa to však učím. Zo sabatického roku mi zostalo, že ak sa ja sám robím bohom, ktorý všetko zvláda a zachraňuje, kto je potom skutočný Boh?

Cítite napríklad vy vo vašej farnosti starostlivosť vašich farníkov?

Necítim :-), ale zažívam a mám s ňou dennodennú skúsenosť. Vnímam, že žijeme spolu a dýchame jedným dychom. Napríklad počas prvej vlny pandémie a lockdownu sa sami zorganizovali a nosili mi každý deň stravu (3 mesiace). Sú ochotní vo všetkom pomôcť a aj veci vo farnosti si vzali na starosť tak, že ich ja vôbec nemusím riešiť. Sú úžasní. Ďakujem Bohu za nich. Každému som vďačný a plus každému, kto chce so mnou stráviť čas a rásť do neba.

Ako by ste vysvetlili rozdiel medzi prácou a povoláním? Možno priamo na kňazskom

Kňaz Andrej Darmo: Ak chceme milovať iných, zdravá láska k sebe je nielen dobrá, ale aj nevyhnutná

povolání.

Rozdiel medzi prácou a povolaním nemusí byť na prvý pohľad až tak evidentný, ale vo vnútri je markantný. Vyčítal som to a potvrdzujem, že pre prácu nie sú vlohy a predpoklady až tak kľúčové ako pre povolanie, v ktorom sa dáva celá osobnosť do činnosti. Pri kňazoch a zasvätených nejde len to, čo robia, ale aj kým sú. Ďalej práca sa vykonáva počas pracovnej doby, povolanie je na 24 hodín denne (mama, otec, lekár, kňaz sú ako na klinčeku, hocikedy by mali byť pripravení slúžiť). Potom prácu môžeme striedať, pričom povolanie sa počas života nemení, vyžaduje si celého človeka, rovnako súčasne môžeme mať viacero prác. Pre prácu spravidla stačí jednorazová príprava, pričom pri povolaní je rovnako potrebná príprava, ale ja celoživotné vzdelávanie a rast v ňom. Pri práci prevláda osobný úžitok v zmysle zárobku, naproti tomu povolanie má byť, a aj je, službou druhým a väčšinou je nezaplatiteľné. Osoba je v ňom napĺňaná tak radostným dávaním sa ako aj zmyslom. Napríklad Stephen Rossetti, kňaz pracujúci so zasvätenými v USA, uvádza z výskumov, že kňazi sú jednými z najspokojnejších v povolaní.

Ono je to také moderné teraz mať „sabatický čas“, ale prečo ho potrebujeme? Čo je to vlastne?

Či už si to priznávame alebo nie, potrebujeme nedeľu, aby sme vedeli kým sme, čo máme a k čomu sme skutočne pozvaní. Ako som spomínal predtým *nie Izrael zachovával sabat (pre nás nedeľu), ale sabat zachovával Izrael.* Veď aj sám Ježiš to hovorí, nie človek bol stvorený pre sobotu, ale sobota pre človeka. Naša stála túžba, aby sa čosi dialo a naša zaneprázdnenosť sa stali druhom násilia. Možno viete, že čínsky piktogram pre *zaneprázdnený* je zložený z dvoch znakov: *srdce* a *zabíjať*. A možno aj preto sme často akoby bez srdca. Zabudli sme na *posvätný čas*. Sabat pozýva k uzdraveniu, prijatiu životnej sily a múdrosti. Sabat je spôsobom bytia v čase, kde si pamätáme kto sme, čo vieme, a ochutnávame dary ducha a večnosti.

Pamätaj na sabat (posvätný čas): *Pamätaj, že všetko, čo si prijal, je požehnanie. Pamätaj vychutnávať život, ovocie svojej práce. Pamätaj na to, aby si sa zastavil a poďakoval za zázrak toho všetkého.*

A čo je to ten sabat? Je svätým časom, krásou. *Sabat je uctievaný cez zažívanie sviec, rozprávanie príbehov, zhromažďovanie sa k chvále a modlitbe, cez požehnávanie detí, spievanie piesní, cez čas ticha, prechádzku, spánok, cez čítanie Písma, milovanie sa a spoločné stolovanie...* Miesta sú tie isté, ale čas je zasvätený všímavosťou, ktorá vystupuje pri zvonení zvonov.

Aké miesto má odpočinok v kňazskom povolaní? Kedy majú kňazi „nedeľu“?

Aké má miesto v konkrétnom živote kňazov neviem, ale odpočinok by mal byť priestorom načerpania síl pre službu, aby naša služba bola radostná, slobodná, Božia. Ja mám „nedeľu“

Kňaz Andrej Darmo: Ak chceme milovať iných, zdravá láska k sebe je nielen dobrá, ale aj nevyhnutná

v pondelok, kedy odchádzam do samoty, aby som bol s priateľmi a s Bohom. Rovnako sa počas každého dňa snažím mať svoj posvätný čas modlitby a načerpania. Je to však stály zápas o zostať (prebývať) v Jeho láske.

Vráťme sa k spomínanému Lukovmu dvoru. Čo čaká kňazov na Holy-days? Ako to prebieha?

Čakáme ich my :-). A čakáme všetkých. Možno je to na prvý pohľad smiešne, možno až trúfalé, ale všetci ideme radi tam, kde sme čakaní, kde sa na nás tešia. Takže sa aj my tešíme na prichádzajúcich, lebo v každom z nich objavujeme bohatstvo. Ďalej ich tam čaká spoločenstvo bratov. Krásne ubytovanie v Dome Kána, sestry z Kiribati - vynikajúco a chutne pripravujúce stravu, nádherné blízke i vzdialenejšie okolie. Posedenie pri krbe, dobrom jedle, víne, čaji. Veľa smiechu. Čas diskusií, modlitby, reflexie inšpiratívnych prednášok, vzácných hostí, individuálnych duchovných cvičení. Čas slobody pre osobné prežívanie. Je to možnosť, ako s odstupom vidieť svoj život.

Najprv je čas pre osobné spomalenie, "vybalenie kufrov", vytvorenie bratského spoločenstva. Potom sa spolu pozeráme na život z Božej perspektívy v Uzdravujúcej ceste života, následne prichádzajú odborníci z rôznych oblastí prinášajúci inšpirácie pre osobný a pastoračný život. A všetko sa integruje v individuálne sprevádzaných duchovných cvičeniach, kedy Boh pracuje veľmi osobne s účastníkmi. Prináša im útechu a hýbe ich k životu.

Z čoho, z akého základu vychádza metodika kurzu?

Metodika je založená jednak na dlho overených projektoch realizovaných či už na Lukovom dvore ako i v zahraničí. Rovnako na našom štúdiu, praxi a osobných skúsenostiach a aj na dôležitej spätnej väzbe účastníkov.

Kňaz Andrej Darmo: Ak chceme milovať iných, zdravá láska k sebe je nielen dobrá, ale aj nevyhnutná

Ako dlho tento kurz trvá?

Holy-days trvajú štyri týždne v októbri. Máme skúsenosť, že účastníkom sa väčšinou nechce odísť a je až úsmevne pochopiteľné, ako svoj odchod natahujú. Je jasné, že by chceli, aby program trval dlhšie, hoci keď sa prihlasujú a prichádzajú majú pochybnosti a otázky, čo tak dlho budú na Lukovom dvore robiť.

Komu všetkému odporúčate navštíviť Lukov dvor?

Čo sa týka Duchovného centra na Lukovom dvore, tak si myslím, že každý si tam nájde pre seba čosi. Informácie nájdete na stránke ***misionari.sk***.

Čo sa týka programu Holy-days pre kňazov, tak sú pozvaní všetci, ktorí chcú načerpať, prijať nové inšpirácie, viac rozumieť sebe i Bohu. Ako spomínal jeden z účastníkov: „*Ja by som sem poslal všetkých kňazov v strednom veku a starších.*“

Jeden z externe sprevádzajúcich kňazov dodáva: *Zaznieva mi to Kristovo: „Ak chceš...“ Verím, že z roka-na rok bude dielo rásť... Je to ozajstné DÚCHANIE DO PAHRIEB... Je to vzácna ponuka k znovuobjaveniu seba samého, k reštartovaniu medzikňazských vzťahov /prechod od kolegiality k bratstvu/ a to všetko cez Krista, s Kristom a v Kristovi... Krásne, pravdivé a potrebné.*

Len mimochodom spomeniem, že vo februári 2022 otvárame podobný program aj pre rehoľníčky v Bacúrove.

Ďakujem za tento nesmierne inšpiratívny rozhovor.

The post [Kňaz Andrej Darmo: Ak chceme milovať iných, zdravá láska k sebe je nielen dobrá, ale aj nevyhnutná](#) appeared first on [Zasvätený život](#).

(Zamyslenie zo stránky [zasvatenyzivot.sk](#).)